

¹⁷ *Кваша О. О.* Обставини, що виключають злочинність діяння, у контексті конституційного права людини на самозахист / О. О. Кваша // Часопис Київського університету права. – 2015. – № 2. – С. 286.

¹⁸ *Савин П. Т.* Необходимая оборона как результат социогенеза / П. Т. Савин // Вестник МГУ. Серия: Юриспруденция. – 2011. – № 1. – С. 57.

¹⁹ *Колодій А. М.* Конституція і розвиток принципів права України (методологічні питання). – Дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.01 / Колодій Анатолій Миколайович. – К., 1998. – С. 25.

²⁰ *Шигина Н. В.* Отражение интересов субъектов уголовного права в обстоятельствах, исключающих преступность деяния / Н. В. Шигина // Научные труды МГЮА. – 2008. – № 3. – С. 582.

²¹ *Заяць Р. Я.* Правовий аналіз обставин, що виключають адміністративну відповідальність : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Р. Я. Заяць. – Л., 2012. – С. 9.

²² *Антипов С. А.* Конституционные основы уголовно-правового института необходимой обороны / С. А. Антипов // Актуальные проблемы российского права. – 2010. – № 1. – С. 241; *Меркурьев В. В.* Состав необходимой обороны / Меркурьев В. В. – СПб. : Изд-во Р. Асланова «Юридический центр Пресс», 2004. – С. 14.

²³ *Оборотов Ю. Н.* Традиции и новации в правовом развитии / Ю. Н. Оборотов. – Одесса: Юрид. лит., 2001. – С. 126.

Резюме

Андрусяк Г. М. Ідея природного права в обґрунтуванні права на необхідну оборону.

У статті визначено, що право необхідної оборони слід розглядати як невідчужуване та абсолютне. Інститут необхідної оборони притаманний всім законодавствам на всіх етапах розвитку. Ідея природного права лежить в основі соціального обґрунтування права на необхідну оборону. У цьому контексті право особи на необхідну оборону визначено як волева і свідомо дія людини, що детермінована соціально-позитивними мотивами і цілями, а також природними (інстинктивними) реакціями людини.

Ключові слова: необхідна оборона, право на самозахист, природне право, невідчужуване право, обставина, що виключає злочинність діяння.

Резюме

Андрусяк А. Н. Идея естественного права в обосновании права на необходимую оборону.

В статье определено, что право необходимой обороны следует рассматривать как неотчуждаемое и абсолютное. Институт необходимой обороны присущ всем законодательствам на всех этапах развития. Идея естественного права лежит в основе социального обоснования права на необходимую оборону. В этом контексте право человека на необходимую оборону определено как волевое и сознательное действие человека, детерминированное социально-позитивными мотивами и целями, а также естественными (инстинктивными) реакциями человека.

Ключевые слова: необходимая оборона, право на самозащиту, естественное право, неотчуждаемое право, обстоятельство, исключающее преступность деяния.

Summary

Andrusyak A. The idea of natural law in the justification of the right to self-defense.

The paper found that the right of self-defense should be regarded as inalienable and absolute. Institute of self-defense is inherent in all laws at all stages of development. The idea of natural law is the basis of social justification of the right to self-defense. In this context, the human right to self-defense is defined as a willful and conscious human action, socio-deterministic positive motives and goals, as well as natural (instinctive) human response.

Key words: self-defense, the right to self-defense, natural right, an inalienable right, circumstance excluding criminality.

УДК 343.09

О. Ю. БУСОЛ

Олена Юрїєвна Бусол, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, докторант Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України

ОРГАНІЗОВАНА КОРУПЦІЙНА ЗЛОЧИННІСТЬ ЯК РІЗНОВИД ЕКОНОМІЧНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Дослідження економічної злочинності є актуальним, оскільки дозволяє встановлювати тенденції її розвитку, на основі яких визначати нові механізми злочинних дій, що дає можливість виробляти відповідні методи та заходи протидії. Тематиці організованої економічної злочинності та співвідношення організованої злочинності та корупції присвячені праці таких вчених, як Г. Беккер, О. Користін, А. Бойко, Т. Мельничук, Є. Невмержицький та інші.

У зв'язку з введенням нами в науковий обіг поняття «організована корупційна злочинність» як різновид економічної злочинності – статистично обумовлена сукупність злочинних діянь осіб і груп, які відповідно до

кримінального закону є корупційними злочинами та кваліфікуються за ознаками організованої злочинної групи та злочинної організації¹, виникла наукова дискусія щодо доцільності визначення цього терміна як різновиду саме економічної злочинності. Серед деяких аргументів є думки, що таке визначення поняття не виправдано його звукує, адже існує цілий ряд організованих корупційних угруповань, які діють поза сферою економіки і не вчиняють економічних злочинів (О. Кулик); у визначенні відсутня увага до політичної корупції як системоутворюючого фактору самодетермінації злочинності в цілому. Також нівелюється соціально-правове значення так званої «побутової» корупції, яка наразі, відіграє роль вагомому чиннику гальмування реформ у нашій державі та відображає низову, однак, чи не наймасовішу ланку відтворення корупції загалом (О. М. Литвинов)*. Тож у статті обґрунтуємо власну думку щодо того, на чому базується наше вихідне твердження.

Насамперед, одразу зазначимо, що нам видається дуже сумнівним у нинішніх ринкових відносинах існування організованих угруповань, які вчиняють *корупційні* злочини, метою яких не є бажання та прагнення отримання неправомірної вигоди для себе або третіх осіб. Використання корупції як засобу досягнення корисливої мети є однією з особливостей економічної злочинності в Україні. Це підтверджує теза Л. Аркуші, яка зазначає, що використання корумпованих зв'язків є обов'язковим елементом у діяльності формувань, які спеціалізуються на вчиненні злочинів у сфері економіки².

Згадувана О. М. Литвиновим політична корупція, на нашу думку, теж має на меті використання політичними своєю статусу та адміністративного ресурсу для отримання матеріальних цінностей та іншої особистої вигоди. Тож підпадає під визначення економічної злочинності. Корупція і політика, у свою чергу, сьогодні є практично тотожними поняттями – на цьому акцентують не лише вчені, а й свідчать повідомлення ЗМІ, матеріали журналістських розслідувань. Щодо «побутової корупції», зазначимо, що вона не характерна для організованої корупції, тому ця «низова ланка» й залишилася поза межами нашого визначення.

Вчені, характеризуючи діяльність, зокрема, злочинної організації, звертають увагу на її основу – економічну складову. Члени цих формувань для досягнення своїх цілей використовують у взаємозв'язку корупцію і найнебезпечніші види насильства, включаючи тероризм і екстремізм. Такі формування є найбільшим суб'єктом підкупу посадових та інших осіб, що наділені державними або іншими повноваженнями, авторитетом і можливостями, з метою встановлення стійких корупційних зв'язків. Особливість структури злочинних співтовариств (злочинних організацій) – об'єднання декількох кримінальних утворень, що здійснюють різні за значимістю і змістом види кримінальної діяльності, яка може мати спрямованість від загальнокримінальної (насилницька, корисливо-насилницька, корислива) і економічної (відмивання грошових коштів, переведення їх в легальну економіку і ін.) до здійснення своєї діяльності легально, через створення комерційних і інших структур, добродійні фонди і інші організації, що супроводжується розвитком корупційних зв'язків із державними і правоохоронними органами³. На наш погляд, злочини корисливо-насилницької, корисливої спрямованості теж можна розглядати і як економічні. Не випадково А. Бойко зазначає про тенденцію «економізації» організованої загальнокримінальної злочинності⁴. Сьогодні вплив організованої злочинності на економічні процеси характеризують, окрім інших, і такі тенденції, як виникнення злочинних організацій якісно нового типу – корпоративних бізнес-структур, що мають легальний статус, поєднують легальні й нелегальні форми діяльності, використовують корупційні зв'язки в органах влади, правоохоронних органах і органах контролю⁵.

Під організованою економічною злочинністю вчені розуміють високоорганізовану та впорядковану конспіративну протиправну господарську діяльність у межах і під прикриттям законної діяльності, яка завдає істотної шкоди національній економіці і вчиняється злочинними організаціями з ієрархічною структурою, стійкою взаємодією й розподілом функцій та сформованою статусно-рольовою системою всередині організацій, що спрямована на отримання надприбутків, використовуючи корумповані зв'язки з державними чиновниками як для посилення своєї діяльності, так і для організації ефективного захисту від соціального контролю⁶. Успішне функціонування організованих злочинних угруповань у сфері економіки фактично неможливе без наявності корумпованих зв'язків⁷. О. Огородник виділяє цілу низку конкретних ознак прояву організованої злочинної діяльності, що супроводжується корумпованими зв'язками: складний спосіб учинення злочинних дій та забезпечення безпеки для конкретних учасників їх вчинення за участі в них декількох виконавців з чітким розподілом рольових функцій; характер спрямованості злочинних акцій, пов'язаних із одержанням великих грошових сум або дорогих матеріальних цінностей; ретельно продуманий (невипадковий) вибір об'єктів злочинного посягання; специфічна поведінка затриманих підозрюваних осіб (наприклад, відмова від дачі показань, що супроводжується погрозами слідчому тощо); часта відсутність свідків чи їх повна «неінформованість», нещирість потерпілих і свідків; швидке «спрацьовування» захисних засобів, характерних саме для злочинних організацій, які мають корумповані зв'язки, групи безпеки, «своїх» адвокатів (спроби підкупу або погрози слідчому і його близьким, тиск на слідчого з боку «впливових» осіб тощо)⁸. Наявність корумпованих зв'язків для організованих злочинних формувань і зв'язок корумпованого чиновни-

* Відгук офіційного опонента д.ю.н., с.н.с. О. Г. Кулика на дисертацію Бусол Олени Юріївни «Протидія корупційній злочинності в Україні у контексті сучасної антикорупційної стратегії» на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право і кримінологія; кримінально-виконавче право, 2015;

Відгук д.ю.н., проф. Литвинова О. М. на автореферат дисертації Бусол Олени Юріївни «Протидія корупційній злочинності в Україні у контексті сучасної антикорупційної стратегії» на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право і кримінологія; кримінально-виконавче право, 2015.

ка з такими формуваннями – це оптимальне рішення для досягнення злочинного результату. Організована злочинність зацікавлена створити відповідні позиції у владних структурах для відстоювання в них своїх інтересів, забезпечення сприятливих умов для протиправної діяльності й уникнення відповідальності, а корупція натомість зацікавлена в розширенні можливостей організованих злочинних угруповань (фінансових, організаційних тощо). Тому широке поширення корупції неодмінно призводить до зростання організованої злочинності, а якісний і кількісний розвиток останньої неодмінно призводить до збільшення кількості корупційних проявів і підвищення небезпечності їх характеру⁹.

Корупція за своїм змістом, насамперед, економічна проблема, це – участь державних чиновників у комерційній діяльності для одержання особистого чи корпоративного прибутку; використання службового становища для «перекачування» державних коштів і матеріальних цінностей у комерційні структури і переведення грошей у готівку; надання пільг для своєї корпоративної групи (політичної, національної, кланової та ін.) з відтягненням державних ресурсів; використання службового становища для впливу на засоби масової інформації для здобуття особистої та корпоративної вигоди; використання посадовими особами, державними службовцями, депутатами, політичними діячами підставних осіб та родичів у комерційних структурах у цілях здобуття особистого чи корпоративного прибутку; використання службового становища для маніпулювання інформацією з метою одержання особистої та корпоративної вигоди; лобювання при прийнятті нормативних актів в інтересах певних угруповань; не переслідуване у кримінальному порядку зловживання службовим становищем у процесі приватизації, здавання об'єктів в оренду, ліцензування, квотування тощо. Тобто основне підґрунтя корупції, її детермінанти лежать насамперед в економіці. Саме з економіки криміналітет черпає кошти і засоби для свого існування¹⁰.

Дійсно, у Рамковій Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти організованої злочинності від 21 липня 1997 р.¹¹ визначення поняття «організована злочинність» вказує на те, що корупція є одним із трьох основних засобів (два інші – насильство і залякування), які дають можливість ватажкам організованої злочинності отримувати прибуток, контролювати територію, зовнішні та внутрішні ринки, продовжувати свою злочинну діяльність і проникати у легальну економіку. Тож, коли йдеться про організовану *корупційну* злочинність, неможливо заперечувати її економічну основу.

Ми вважаємо, що в основі будь-якого корупційного злочину лежить економічна складова. Більше того, можна також згадати теорію американського економіста Г. Беккера, який у 1992 р. отримав нобелівську премію за поширення сфери мікроекономічного аналізу на цілий ряд аспектів людської поведінки. Його головною роботою на цю тему є стаття «Злочин і покарання: економічний підхід» (1968 р.)¹². Г. Беккер виходив з того, що злочинці – не психопатичні особи і не жертви соціального впливу, а раціональні люди, поведінку яких можна передбачити в разі застосування до них певних обмежень та зважаючи на можливості, які вони мають. Тож вибір ними кримінальної поведінки слід сприймати як інвестиційне рішення в умовах ризику та невизначеності. Тому рівень злочинності повинен залежати від співвідношення користі, яку вони отримують від вчинення злочину, та витрат на його вчинення. Він визначатиметься різницею доходів від легальної і нелегальної діяльності, вірогідністю бути спійманим та засудженим, ступенем тяжкості покарання тощо. Якщо коротко, то в основі моделі Г. Беккера лежить простий принцип: злочин буде вчинений, якщо він вигідний злочинцю. Для оцінки вигідності він використовує навіть математичну формулу. Таким чином, теорія Г. Беккера говорить: для того, щоб зробити протидію корупції ефективною, необхідно підвищувати вигоду від чесної роботи (наприклад, збільшувати заробітну плату чиновників) і забезпечувати невідворотність покарання (покрощувати роботу правоохоронних органів). Інші заходи малоефективні або утопічні (як надія на те, що чиновник не «братиме» хабар тільки через свою високу моральність). Ми не зовсім підтримуємо точку зору Г. Беккера щодо неіснуючості моральних заходів, проте такий підхід вченого демонструє, що в основі корупційного злочину лежить економічна складова.

Використовуючи цей підхід, можна зробити висновок, що будь-який злочин, який має на меті отримання неправомірної вигоди для себе або третіх осіб, можна назвати економічним злочинцем, навіть якщо злочини вчинено не у сфері економіки і безпосереднім об'єктом злочинних посягань не є економічні відносини. Тож характерною ознакою економічної злочинності є корислива мотивація. Те саме повною мірою стосується й організованої злочинності. Отримання прибутку (великих грошових сум та матеріальних цінностей), збагачення, за нашими висновками, є основною метою злочинних співтовариств. Усі описані криминологами організовані злочинні групи і організації було створено для систематичного вчинення злочинів у вигляді промислу, бізнесу з метою отримання економічної вигоди. Ми поділяємо точку зору А. Никифорова, який вважає, що організована злочинність є частиною економічної злочинності¹³. Цілком згодні з думкою А. Бойка, що організована економічна злочинність – складне, синтезоване явище, яке має ознаки як організованої, так і економічної злочинності¹⁴.

За розробками В. Астаніна, організована корупція проявляється переважно в трьох взаємопов'язаних сферах: економічній, правоохоронній, політичній. Порядок пріоритетності визначений логікою розвитку організованої корупції. Отримані в результаті корупції незаконні доходи в економічній сфері легалізуються через підкуп представників правоохоронної сфери. Використання легалізованих доходів у політичній сфері також досягається за допомогою корупції (підкуп виборців, лобювання інтересів у правотворчій сфері). У такому сенсі організована корупція набуває інституційного характеру¹⁵.

Т. Мельничук звертає увагу, що «в документі Секретаріату ООН, підготовленому в період проведення VIII Конгресу ООН з попередження злочинності і поводження з правопорушниками (Гавана, Куба 27 серп-

ня – 7 вересня 1990 р.), зазначено, що одним формулюванням неможливо визначити численні види організованої злочинності, зумовлені різними факторами, у тому числі етнічними, економічними та ін. У наведеному документі Секретаріату ООН організовану злочинність у цілому охарактеризовано як «складні кримінальні види діяльності, які здійснюються в широких масштабах організаціями та іншими групами, що мають внутрішню структуру, які отримують фінансовий прибуток і здобувають владу шляхом створення й експлуатації ринків незаконних товарів і послуг». У цьому визначенні організованої злочинності акцентується увага на кінцевому результаті організованої злочинної діяльності – одержанні фінансового прибутку¹⁶.

Щодо саме організованої корупційної злочинності зауважимо, що одне з ключових слів у нашому визначенні є слово «різновид». Адже деякі сегменти економічної злочинності мають організований характер. Зазначимо, що види економічної злочинності залежать безпосередньо від об'єкта їх посягань. Особливістю корупційних злочинів є те, що, незважаючи на низку спільних ознак, вони можуть бути складовими й інших видів злочинів. Так, вони можуть належати до злочинів проти основ національної безпеки України, власності, виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина, проти правосуддя, у сфері господарської діяльності, службової діяльності, військових злочинів. Організована економічна злочинність, згідно з багатьма дослідженнями кримінологів, включає в себе такий елемент, як корупційна злочинність. Таким чином, ми дійшли висновку, що «організована корупційна злочинність» – це різновид економічної злочинності.

¹ Бусол О. Ю. Протидія корупційній злочинності в Україні у контексті сучасної антикорупційної стратегії : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08 / Бусол Олена Юріївна ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. – К., 2015. – 36 с. – С. 25.

² Аркуша Л. Коррупция – элемент организованной преступной деятельности / Л. Аркуша // Юрид. вестник. – 2000. – № 2. – С. 118–121.

³ Севастьянов Д. Л. Противодействие организации преступного сообщества (преступной организации): криминологическое исследование : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 «Уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право» / Д. Л. Севастьянов. – Рязань, 2013. – 22 с.

⁴ Бойко А. Організована економічна злочинність у період переходу України до ринкової економіки / А. Бойко // Вісник Львівського національного університету імені Івана Франка. – Серія «Юридична». – 2008. – № 46. – С. 169–177. – С. 171.

⁵ Користін О. Є. Організована економічна злочинність в Україні: сучасний стан і стратегія протидії / О. Є. Користін, С. С. Чернявський // Юридичний часопис НАВС. – 2011. – № 1 (1): [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.naiu.kiev.ua/chasopis/materials/23>

⁶ Бойко А. Вказана праця. – С. 176.

⁷ Мельник М. І. Криминологічні та кримінально-правові проблеми протидії корупції : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08 / Мельник Микола Іванович. – К., 2002. – 506 с. – С. 37.

⁸ Огородник О. О. Корупція – тягар на етапі розвитку української державності / О. О. Огородник // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2011. – № 10. – С. 153–155. – С. 154.

⁹ Жовнір О. З. Взаємозв'язок організованої злочинності та корупції в сучасному суспільстві / О. З. Жовнір // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика) : наук. практ. журнал. – 2009. – № 21. – С. 323–330. – С. 328–329.

¹⁰ Невмержицький Є. В. Правові проблеми боротьби з економічною злочинністю і корупцією: навч. посіб. / Є. В. Невмержицький. – К.: АПСУ, 2005. – 415 с.

¹¹ Рамкова Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти організованої злочинності від 21 липня 1997 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_786

¹² Becker G. S. Crime and punishment: an economic approach / G. S. Becker // Journal of Political Economy. – 1968. – Vol. 76. – № 2. – P. 169–217.

¹³ Никифоров А. С. Контроль над преступностью в России / А. С. Никифоров // Государство и право, – 1994. – № 5. – С. 72.

¹⁴ Бойко А. – Вказана праця. – С. 171.

¹⁵ Астанин В. В. Антикоррупционная политика России: криминологические аспекты : автореф. дисс. ... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.08 «Уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право» / В. В. Астанин. – М., 2009. – 37 с.

¹⁶ Мельничук Т. В. Проблема нормативного определения понятия организованной преступности и ее форм / Т. В. Мельничук [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://criminology.onua.edu.ua/?p=503>

Резюме

Бусол О. Ю. Організована корупційна злочинність як різновид економічної злочинності.

Стаття присвячена обґрунтуванню введення в науковий обіг поняття «організована корупційна злочинність» як різновиду економічної злочинності.

Ключові слова: корупція, організована злочинність, економічна злочинність, корупційна злочинність, різновид економічної злочинності, організована корупційна злочинність.

Резюме

Бусол Е. Ю. Организованная коррупционная преступность как разновидность экономической преступности.

Статья посвящена обоснованию введения в научный оборот понятия «организованная коррупционная преступность» как разновидности экономической преступности.

Ключевые слова: коррупция, организованная преступность, экономическая преступность, разновидность экономической преступности, организованная коррупционная преступность.

Summary

Busol O. Organized corruption crime as a form of economic crime.

The article introduces a scientific concept of «organized crime corruption» as a form of economic crime.

Key words: corruption, organized crime, economic crime, corruption crime, a form of economic crime, organized corruption crime.

УДК 343.241(477)

Д. В. КАМЕНСЬКИЙ

Дмитро Васильович Каменський, кандидат юридичних наук, доцент, науковий дослідник за програмою ім. Фулбрайта в коледжі права університету Стетсона (м. Галфпорт, США)

**ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАНЬ ЗА ФЕДЕРАЛЬНІ ЕКОНОМІЧНІ ЗЛОЧИНИ В США:
ВІД ЗАКОНОДАВЧОЇ ФОРМАЛІЗАЦІЇ ДО СУДОВОЇ ДИСКРЕЦІЇ**

Закон України № 4025-VI від 15 листопада 2011 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо гуманізації відповідальності за правопорушення у сфері господарської діяльності» (далі – Закон від 15 листопада 2011 р.), на підставі якого з вітчизняного КК було виключено одразу 16 статей – 202, 203, 207, 208, 214, 215, 217, 218, 220, 221, 223, 225, 226, 228, 234 і 235 створив значний резонанс як у суспільстві загалом, так і конкретно в юридичних наукових колах України. Дійсно, прийняття цього Закону стало чи не найбільшим реформуванням вітчизняного КК за весь час його офіційного існування.

На адресу цих радикальних законодавчих було написано чимало критичних зауважень, причому критика є конструктивною та, з точки зору доктрини кримінального права, цілком виправданою. Однією з основних підстав для критики стало суттєве реформування санаційного апарату господарських злочинів, а також зміна критеріїв класифікації злочинів (ст. 12 КК) і редагування порядку застосування покарань у вигляді штрафу (ст. 53 КК).

Так, у висновку Головного науково-експертного управління апарату Верховної Ради України на проект Закону від 15 листопада 2011 р. були зроблені наступні критичні зауваження в частині розмірів і порядку застосування кримінальних покарань за господарські злочини: 1) надмірність і практична недоцільність встановлення максимального розміру покарання у виді штрафу у 50 000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (далі – н.м.д.г.) або 850 тис. грн. (якщо при цьому статтями Особливої частини Кодексу не передбачено вищого розміру штрафу); 2) така, що руйнує засади диференціації суспільно небезпечних діянь, невідповідність між покладенням штрафу в основу класифікації злочинів за ст. 12 КК та закріпленою в ст. 51 КК системою покарань, що логічно побудована за принципом від «від найлегшого до найтяжчого виду покарань»; 3) необґрунтованість і навіть соціальна несправедливість закріпленого у ч. 5 ст. 53 КК України підходу, згідно з яким у разі несплати штрафу в розмірі понад 3 тис. н.м.д.г. призначеного як основне покарання, суд у визначених межах замінює несплачену суму штрафу покаранням у виді позбавлення волі (аж до 12 років); 4) неадекватність та колізійність з нормами цивільного законодавства положення ч. 2 ст. 53 КК, відповідно до якого у разі передбачення в законі основного покарання у виді штрафу понад 3 тис. н.м.д.г., розмір штрафу, що призначається судом, не може бути меншим за розмір майнової шкоди, завданої злочинцем, або отриманого внаслідок вчинення злочину доходу (незалежно від граничного розміру штрафу, передбаченого санкцією статті про злочин); 5) нарешті необґрунтованість та невиправданість підходу щодо відмови в більшості збережених складів господарських злочинів, у т.ч. у кваліфікованих та особливо кваліфікованих складів, від інших основних видів покарань, включаючи позбавлення волі, із їх заміною переважно на штраф¹. Для довершеності сумної картини тут можна додати і не зовсім зрозумілий з позицій підстав криміналізації суспільно небезпечних діянь крок законодавця в частині переведення деяких господарських заборон у площину адміністративно-правового регулювання.

Наш аналіз практики призначення покарань за злочини у сфері господарської діяльності після вступу гуманізаційних змін у силу, здійснений на підставі опрацювання матеріалів Єдиного державного реєстру судових рішень, свідчить про вкрай поблажливе ставлення українських судів до таких зловживань². Дійсно, у резолютивній частині значної кількості вироків фігурує посилення на звільнення від відбування покарання з випробуванням (ст. 75 КК України), а покарання у вигляді штрафу часто перебуває в нижній половині законодавчо встановленого спектру санкції. При всьому цьому чимало господарських злочинів мають безперечно високий ступінь суспільної небезпечності, про що свідчать встановлені судами фактичні обставини. Тут доречно звернутись до отриманих А. І. Золотарьовим результатів огляду судової практики в частині застосування ст. 75 КК, що вказують на незначний відсоток (12,5 %) кримінальних справ, у яких суди призначили